

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusuose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

Ant ko apverčia Maskolijos vyriausybė mokestis, surinktas nuo gyventojų.

Kiekviena vyriausybė turi iš viršaus žinoti, kiek pinigų išeina per metus užlaikymui šalies administracijos t. y. valdininkų (činovoninkų,) visokių kanceliarijų ir kit., kiek ant sudų, kariūmenės, policijos, žodžiu, turi žinoti, kiek reikia turėti pinigų, idant priderinčiai išlaikyti visą mašiną, kurią vadiname viešpatyste. Jeigu vyriausybė iš viršaus nesuskaitytų kiek kaštuos išlaikymas viešpatystės, tai galėtų atsitikti taip, kad pinigų pristoktų; duokim reikia užmokėti algas valdininkams, o pinigų nėra. Dėlto tai kiekviena vyriausybė pradžioje kiekvieno meto padaro surašą išdavimų ir iėmimų, iš kurių galėtų turėti pinigus ant išdavimų. Toks sutaisymas išdavimų ir iėmimų vadinasi viešpatystės biudžetu.

Visoje Europoje, išskiriant Maskoliją; biudžetą stato tokiu būdu. Kiekvienas ministeris paduoda projektą išdavimų, kurie bus reikalingi jo skyriuje. Visi tie projektai eina pas ministerių finansų; tas surinkęs juos, daro teipat surašą iėmimų viešpatystės ir padaręs rodą su visais ministeriais sustato projektą biudžeto ir perstato tą projektą ant apsvaistymo ir užtvirtinimo parlamentui. Parlamente perkrauto visą tą projektą, išbraukia išdavimus, kuriuos laiko per nereikalingus, atmeta nekuriuos mokesčius ir t. t. Teip pertaisyta projektą biudžeto parlamentas užtvirtina ir tada jis jau turi būti visų pildomas. Vyriausybė, netur valios uždėti mokesčių arba daryti didesnius išdavimus, neturėdama pavelyjimo parlamento. Jaigu vyriausybė susimislintu teip elgtis, tad gyventojai turi tiesą nemokėti jokių mokesčių, ir joks sudas nebus juos už tai. Parlamentas teipo-gi tvirtai daboja, kad vyriausybė neleistu pinigų ant ko jai nepavelyta.

Tai-gi šalyse kur yra parlamentas, gyventojai patys per savo pasiuntinius i parlamentą paskiria sau mokesčius, rupinasi kad neapsunkinti savę perdaug ir daboja kad surinkti pinigai nebutų metomi vyriausybės nereikalingai, bet butų apversti ant dalykų reikalingų ir naudingų gyventojams. Jaigu kurioj viešpatystėje ukininkai ir darbininkai yra tamsūs, jaigu nesupranta savo reikalų, o pasiveda didturčiams, rinkdami deputatus i parlamentą tik didturčius, anie tada, rupina tik apie savo gerą, visą sunkumą mokesčių uždeda ant sprando prastų žmonių, o savę nuo to atliuosuoja. Bet ten kur yra žmonės išmintingi, renka deputatus iš savo tarpo, o tie nuvykę i parlamentą gina savo reikalus, tada mokesčiai buna paskirtas teisingai tarp visų ir turtingų ir beturčių.

Maskolija kaip visame tame teip ir šitame dalyke skiresi nuo visos Europos. Čion gyventojai netur balso nė paskirime mokesčių, nė dabojuje ant ko tus mokesčius vyriausybė išduoda. Čion caras su savo tarnais, ministeriais ką nori tą ir daro su pinigais valstojos; jis pagal savo norą ima mokesčius, jis ant ko užsimano išduoda išpleštus nuo gyventojų turtus. Čion finansų ministeris pagal savo išmanymą sustato biudžetą, caras po juom pasirašo ir klausymas apie mokesčius ir išdavimus pabaigtas.

Kas-gi iš to išeina? Išeina, kad caras ir jo tarnai žinodami, kad nieks jų neprižiuri, mėto pinigus ant visokių niekų, o gyventojai apkrauti tokiais mokesčiais, kad vos vos gali pagyventi. Ar-gi jiems gaila svetimų vargo? Ne! Jie žiuri tik, kad gyventojai badu nemirtu, nės tada nebus nuo ko mokesčius lupti, o ką tie gyventojai nežmoniškai vargsta, tas jiems nerupi.

Dabar prisižiūrėkime Maskolijos biudžetui ant šių 1896 metų. Pirmučiausia pažiūrėkime iš kur caras semia pinigus? Tai geriausia parodys skaitliai biudžeto. Štai kas ten parašyta:

Mokestis nuo įėmės (gruntava) duoda carui 48 milijonus.

Akčyše ant gazo (kerasino) . . .	19 mil. r.
„ „ degtinės	284 „
„ „ tabako	32 „
„ „ cukraus	42 „
„ „ briezūkų	7½ „
Štampelėnės mokestys	29 „
Patentai ant prekystės ir pramonystės	43 „
Čyše už užrubežinius tavorus . . .	154 „
Mokestis už pasažierių bilietus trukiuose	8 „
Mokestis už pašpartus	3½ „
Mokestis išpirkimo nuo ukininku . .	89 „

Teipo-gi turi pelną iš gelžkelių prigulinčių vyriausybei, iš pačtų, telegrafų, girių ir tt!

Prisižiūrėjus gerai šitiems skaitliams nesunku bus suprasti iš keno kišenius traukia vyriausybė tuos milijonus. Nusipirksi karšiamoje degtinės už 25 skatikus, iš to 20 skatiku eina vyriausybei kaip akčyšė! Nusipirksi papirusų už 12 skatiku, iš jų 4 sk. eina vyriausybei! Pirkisi svarą cukraus 9 skatikus užmokėsi vyriausybei! Pirkisi briezūkų už 4 skatikus, skatikas eina vyriausybei. Turi koki nors reikalą sude arba kitoj kokių, kanceliarijoje, kelis ar keliolika auksinų turi ant markių išleisti. Kromininkas parduodamas tavorą pridės prie jo prekes ir dalį pinigų už patentą užmokėtų. Kupčius teipo-gi turi paimti nuo pirkiko maitą, kuri užmokėjo gabendamas tavorą per rubežius. Žodžiu kiekvienas ant kiekvieno žingsnio moka vyriausybei skatiką po skatikui, nors patsai to nesupranta. Tokiu pasleptu budu kaip kokie vagys traukia vyriausybė pinigus iš kišenių gyventojų. O iš keno kišenių daugiausia susideda tie milionai dėl vyriausybės; tai vis iš kišenių prasčių žmonių.

Pažiūrėkime dabartės ant ko apverčia caro tarnai tuos milijonus, kuriuos iš gyventojų išplešia, o išleidžia jų suviršum 700 milijonų rublių per metą.

Jaigu kas jums sakytu, kad mokesčius, kurių mokate vyriausybė apverčia ant jūsų reikalų netikėkite tam, nės tai yra melas akių apdumimui. Štai ant ko išeina tie milijonai.

Ant apmokėjimo skolų Maskolijos	
šimet išeina	270 mil. rubl.
Ižlaikymas kariumenės kastoja . . .	285 „ „
Ant marių kariumenės su garlaiviais	58 „ „
Ant ižlaikymo popų	19 „ „
Ant kalėjimų	14 „ „
Ižlaikymas caro	10 „ „
Ant universitetų	4 „ „
Ant vidutinių mokyklų	8 „ „
Ant pradinių mokyklų	4 „ „

Likusie pinigai išeina ant algų ministeriams, senatoriams, gubernatoriams ir kitiems caro valdininkams, teipo-gi ant ižlaikymo sudų, gelžkelių, pačtų, telegrafų ir tt.

Tai-gi dabar matome ant ko išeina didžiama išpleštų iš žmonių pinigų: ant kariumenės, popų, kalėjimų ir caro.

Prisižiūrėkime da arčiaus: ant padidinio mokyklų išduoda tik 4 milijonus, o ant vieno caro išeina net 10 milijonų. Matyti carui jo pilvas labjaus rupi neng žmonių apšvietimas.

Sako, kad naujasis caras labai rupinasi apie pradines mokyklas, o tuom tarpu šimetiniam biudžete ant mokyklų paskirta 13000 rublių mažiaus neng pernai. Užtai ant cerkvių mokyklų, kurias paveda popams dėl apipaikimo mokintinių šimet paskirta net 3 milij. daugiau. Teip tai naujasis caras rupinasi apie apšvietimą.

Biudžete yra 12 milijonų paskirta ant teip vadinamų „netikėtų išdavimų“. Kas yra tie netikėti išdavimai pamatysime pažiūrėję į „netikėtus išdavimus“ 1894 metų. Tai-gi tarpe netikėtų išdavimų 94 metų randame:

Ant šliubo jo cariškos mylistos išduota 1 milijonas 200 tukstanczių rublių.

Pasogos jos ciecoriškai didybei didžiai kuni-gaikščiutei Ksenijai Aleksandraitei 1 mil.

Ant nupirkimo Michailowskio palociaus 1 milijoną 150 tukstančių rublių

Ant reikalo žinomo Šviesiausiam ponui (sako kad tie pinigai buvo dėl caro priegulos kreisinskienės, kurią paleido, kada caras vedė dabartinę carienę) — 500 tukst. r. ir kiti panašus išdavimai.

Štai ant ko išeina kruvinas prakaitas gyventojų, štai kaip rupinosi caras apie gerą savo pavaldinių. Teip bus pakol nebus įvesta Maskolijoje parlamentas, pakol patys gyventojai kaip kitur ne spres apie savo reikalus. Red.

Lietuvos grožybės.

I.

Norint daug gražių yr' vietų,

Kur gyvenims laimingesnis,

Bet šalies ant viso svieto

Už Lietuvą nēr smagesnės.

Čia dieneles yr' giedresnės,

Čia dangus daug melynėsnis,

Čia naktelės yr' gražesnės.

Menesėlis čia aiškesnis.

Nēr augštų kalnų sniegotų,

Ką pečiais padanges remia;

Nēr vulkanų čia garuotų,

Ką liepsna ir dumais vemia.

Bet Lietuvoj' yr' įkalniai

Nuo pasaulės sutvėrimo:

Milžkapiai ir pilekalniai

Liko mums ant atminimo.

Ne skriauterėmis garsingi

Irgi ne smėgais amžinai

Lietuvos kalnai garbingi,

Mus' senovės padavimais.

II.

Niekur pievų gražių tokių
Kaip Lietuvoj' nematyti;
Kiek žolelių čia visokių
Negali išpasakyti!
Galtos dobilų raudonos,
Tartum rožes, garbanotos,
Kvietkos mėlynos, geltonos,
Baltos . . . kvėpalais bagotos
Ant tų pievų visą dieną
Peteliskės (vis pulkeliai
Lakszto, gaudo kitą vieną)
Grazios, kaip žiedų lapeliai.
Bitys birbia, medų renka
Žolėje žiogeliai šaukia
Ir pulkai avižių slenka
Viską čia linksmybė traukia.

III.

Sraunus pievomis upeliai
Juo vandenėlio teka;
Ivairių žuvių pulkeliai
Vienas paskui kita seka.
Žalių karklų ant krantelio
Garbiniutos viršunaitės
Žiūr į vandenį upelio.
Kaip į veidrodį mergaitės.
Elksnis krypdamas ant šono,
Jausdams vėsų vandenėlį,
Stiebiasi, kad nors ištolo
Savo pamatyt' šešėlių.

IV.

Ne toli nuo upės miškas
Į pavėsi savo šaukia;
Dėl keleivio ten yr' viskas:
Daug linksmybių ten jį laukia.
Augštos eglės ir puželės
Kuo puikiau pasidabino,
Tartum jaunosios mergelės
Pasisėdė ant jaunimo.
Žalios kasos jų supitos
Kvepia kvėpalais sakiniais,
Puikiai skujoms apsagitos,
Lyg auskarais gintariniais.
O beržai kaip pat's žemaičiai
Su trinyčiais apsirėdę)
Stovi tartum jaunikaiciai
Į pažones įsirėmę.
Aržuolai seni tarp jų
Snaibžda lapais, rodos šneka,
Ir kaip seniai dėl jaunųjų
Pasakas senovės seka.
Drebulės, senos močiutės,
Lupos dreba iš silpnybės
Ir jos žiliosios akutės
Niekur neregia ramybės.

V.

Tekant vasarą saulelei
Kiek linksmybių žaliame *gojų'*,
Kaip užgied' visi paukšteliai
Linksma ir ramu, lyg rojų'.
Čion lakštingals krumė garsiai
Gieda ramią giesmę savo
O tenai strazdai storbalsiai
Saviškai jau uždainavo.
Volungė lytučio prašo,
Krumuose gegė kuknuja,
Ten genys eglyne tašo
Ir godžiai skruzdės anuoja.
Šarka snaudusi ik šioliai
Dairosi akis pastačius,
„Labas ryts! ar išmiegojai?“,
Šaukia, voverę pamačius.

VI.

Ukininks, vos miegs praeina
Pirmučiaus, nei ką pradėti,
Su linksmu jis veidu eina
Savo lauko pažūrėti
Koks per naktį tapo skirtis
Pamatyt' širdis jo trokšta,
Kur jo darbas sunkus ir viltis
Dygsta, auga, žydi, noksta.
Sunkiai dirbo čia vargšelis
Ne tikejosi ant kito,
Prakaito ne viens lašelis
Nuo jo veido nusirito
Ryto metą netingėjo
Prieš tekėjima saulelės
Kelt ir poteriaudams ėjo
Dirbt į lauką prie žagrelės.
Nesiskusdams ant sunkybės
Lauką vienmarškinis arė,
Daug priedėjo jis kantrybės
Ir su noru viską darė,
Viešpats Dievas pagaliausiai
Darba laimėdams artojo
Iš duosningos rankos gausiai
Už vargus apdovanojo.
Ir išėjus iš kiemelio
Jam dabar ramu žiūrėti,
Kaip banguoja nuo vėjalio
Jo laukai javais apsėti.
Čia rugiai kaip laužos stovi,
Pilnos varpos žemėn lenkias,
Ten kviečiai žydėt' paliovė
Ir jau gult ant žemės rengias.
Miežiai net išgulę vartos,
Žirniai puikiai garbiniuoja,
Avižų kaip šluotos varpos
Vos išplaukusios linguoja
Panamė šale prudelio
Daržas tvorele aptvertas,
Ilgo ir sunkaus darbelio
Ukininkės yr' jis vertas

Iki koliai užaugino
Truso vargšė daug turėjo,
Lytes kasė ir sodino,
Daržą laistė ir ravėjo.

Bet dabar gražu matyti
Viskas ėmė tarpt, keroti,
Yr' kuom širdį suramiti,
Bus kuom ir pasinaudoti.

Ko čia nėra tik iš daržovės;
Brokai, runkuliai, bastučiai,
Gručkai, morkos, kaip rankovės
Saulažolės ir žirnučiai

VIII.

O, nuėjus į sodelį,
Yr' ant ko ten pažiūrėti:
Kiek čia vaisių ant medelių,
Ne gali atsigerėti!

Vyšnių kekės ant saulelės
Sirpsta; kiek čia kryklių, bliumų
Kriaušių linksta net šakelės,
Kiek žalių aprastų krumų!
Obelių šakas raudoni
Obuoliai prie žemės lenkia,
Dievo čia matyt malonė
Nė medelio ne aplenkia.

Norint daug gražių yr' vietų,
Kur gyvenims laimingesnis,
Bet šalies ant viso svieto
Už Lietuvą nėra smagesnės,

X.

Kas tai yra liga gumbas?

Mūsų žmonės daugybę ligų gumbu vadina. Moteriškė, apsirgusi moteriška liga, sako kad ją gumbas kankina, šaip kokia vidurių liga serganti taip pat sako, kad gumbu serga. Vyrai susirgę ar tai skilvio ar žarnų ar kita kokia vidurių liga skundžiasi ant gumbo. Vienas man skundėsi dagi, kad jis galvoj gumba turi. Daugelis itiki, kad tas gumbas yra tai koksai gyvas daiktas, kuris tai pasikelia augštin viduriuose, tai vėl žemyn nusileidžia. Neviena bobutė papasakoja, kad jos gumbas pakilęs sukabina širdį trimis geležiniais nagais, arba atleidęs vėl žemyn nusileidžia: žodžiu apie gumbą visokių nesumonių galima prisiklausyti. Ir nėra dyvo tamsus žmonės nežinodami tikros ligų priežasties, kasžin ką apie jas išmislina.

Jausdami, kad skaudėjimas gusais esti apacioje vidurių, gusais augščiaus ima skaudėti, mslina kad jų viduriuose yra gyvas daiktas gumbas, kuris vaikštinėja sau po vidurius: kur jis nueina ten ir skauda. O čia dalykas visas prastas. Visi žino, kad sukant pirštą skauda ne tik pirštas, bet nekartą tai galva suskausta tai visą žmogų prakaitas išmuša, tai ant širdies silpna pasidaro, vis tai nuo piršto skaudėjimo. Čion jau nieks nemislina, kad tai koks gyvas daiktas iš

piršto išėjęs tai į širdį tai į galvą ipuola tai po visą kūną vaikščioja, o skaustant arba gūmintę arba skilvi ar žarnas, kada skaudėjimas ir kitur nueina, ima pasakoti, kad tai koks ten gumbas po vidurius vaikštinėja. Ne! Tai ne gumbas tik pas žmogų skaustant vieną sąnari, skaudėjimas tankiai ir ant kitų pereina.

Tai-gi kaip jau sakėme mūsų žmonės visas vidurių ligas gumbu vadina, pertai jaigu kas sako mumis, kad jis gumbu serga, tai mes da nežinome tikros jo ligos, žinome tik kad jam skauda ar skilvi, ar žarnas ar jaknas ar moteriškus dalykus (jaigu ligonis moteriškė). Tik arčiaus prisižiūrėję ir patyrę liga galime duoti šokią ar tokią rodą. Mūsų kaimiečiai visiems gumbu sergantiems duoda tą patį vaistą taip vadinamus gumbalašius, nežiuodami kad vienu vaistu negalima daugybę ligų gydyti. Nuo ko gali pasveikti skilvys, tas nieko nepagelbės moteriškoje ligoje; kas tinka moteriškoje ligoje, tas neišgydys skilvio ligas.

Kas-gi yra tie gumbalašiai, gal jie ištikro gydo visokias ligas? Gumbalašiai, kuriuos mūsų kaimiečiai perka aptiekose yra tai mišinys visokių karčių lašų, nuo kurių skilvys geriaus valgi virina, pertai jie gali būti naudingi tik ligose skilvio, kurios paeina nuo negero valgio virinimo. Žinoma nė jaknų nė moteriškose ligose tie gumbalašiai nieko negelba.

Dėlko naudingi tie gumbalašiai skilvio ir žarnų lygose ir nuo ko paeina žarnų ir skilvio ligos, kurias teip-gi gumbu vadina pakalbesime sekančiame straipsnyje.

Kaip gydyti skilvio (pilvo) ir žarnų ligas.

Idant aišku būtų dėlko teip, o ne kitaip reikia skilvio ir žarnų ligas gydyti, reikia pirmučiausia žinoti iš ko jos pakyla.

Skilvio ir žarnų ligos tankiausia pakyla iš to, kad žmogus valgo daiktus nesveikus, kaip štai: sugedusią mėsą, supuvusias bulves, neišsirusius vaisius arba, kad žmogus, nors ir sveikus valgius valgydamas, privalgo per daug ir jo viduriai priderinčiai suvirinti anuos negali.

Mat pas žmogų kaip ir pas kiekvieną gyvulį valgis iš burnos eina pirmučiausiai į skilvį, kur dalis valgio ištirpsta skilvio syvuose ir pereina į kraują; kita valgio dalis pabuvus pilvyje 2—3 adynas išeina į žarnas, kur taip pat susimaišo su tulžia ir žarnų syvais. Čion viskas kas yra žmogui naudingas ir gali sutirpti tuose syvuose, sutirpsta, pavirsta į skystimą panašų į pieną ir pereina į kraują, o kietos nesutirpusios syvuose dalys eina toliau į kamarinę žarną ir tampa laukan išmestos.

Tai-gi jaigu valgome valgius sveikus, jaigu valgome tiek, kad vidurių syvai ištengia juos

priderinčiai sutirpinti, tad mes sakome, kad viduriai „gerai mala“ arba „gerai virina“. Neteip bus, jaigu privalgysime valgių nesveikų, arba privalgysime tiek, kad viduriai neištengs juos suvirinti; tada valgis ims rugti mūsų viduriuose, vidurius ims skaudėti, turėsi tada ar vemti ar žyvatuoti, veizint kur ims rugti įimtas valgis. Jaigu valgis ims rugti skilvyje, tad turėsi vemti ir skaudės po krutinę, o jaigu ims rugti žarnose, tad už puls žyvatavimos ir skaudės vidurius apie bambą, arba vėl jaigu valgio dalis rugsta pilvyje o dalis žarnose, tad užpuls ir vemimas ir žyvatavimas. Atsitinka ir teip, kad valgiui rugstant pilvą neužina vemimas, o rugstant žarnose neužina žyvatavimas. Tokie atsitikimai yra sunkesni, nės juo ilgiaus esti viduriuose rugstantis valgis, juo jis labiaus rugsta ir juo labiaus vidurius sopa (skausta).

Tokių skaudėjimus mus žmonės paprastai gumbu vadina; užpuola jie ir sveikiausi žmogų, bet tik tada, kada ansai labai ką nesveiko arba permiera daug suvalgo. Kitas dalykas su tokiais, kurių viduriai ištengia suvirinti tik sveikus valgius ir tai nedaug tai yra su tokiais, kurie turi silpnus vidurius, tiems pakanka tik truputį perdaug suvalgyti, arba truputį įgedusių valgių užvalgyti, viduriai jų nesuvirina anų ir juos užpula dideli skaudėjimai.

Ką daryti skaudėjimams užėjus.

Jaigu ima skaudėti į kokias 2—3 adynas po valgiui, jaigu skausta duobuteje po pačią krutinę, matomai valgis dar skilvyje yra, tad, jaigu patsai per savę vemimas nepakyla, pirmučiausiai reikia rupintis pakelti vemimą, idant rugstantį valgį iš skilvio išmesti. Geriausias budas pakelti vemimą tai iš gerus stiklas šilto vandens įkišti į gerkle pirštą; vemimas beobejonės užeis.

Bet tankiai atsitinka ir teip, kad vemimas, patsai per savę pakyla, nepasilauja ir kankina ligonį per keles adynas. Taip atsitinkant, turi rupinti juo greičiaus vemimą sulaikyti. Norint vemimą sulaikyti, turi duoti ligoniui ryti šmotelius ledo, arba jaigu ledo gauti negalima bent labai šalto vandens. Tam tikslui teip-pat labai gerai uždėti ant duobutės košę iš naminių garstukų (tų ką muš tardą daro) arba kriunų. Košę reikia palaikyti tik keles minutes, nės ilgai laikoma ji pritraukia pusles. Garstukai ir krienai labai gerai ir skaudėjimus sumažina. Sumažinimui skaudėjimų labai gerai dėti ant duobutės palą suvyrintą šiltame vandenyje, arba bonką pripiltą šilto vandens arba ir įkaitintą plytą apvyniotą šlapu skuduru. Dedant plytą ar bonką turi veizėti, idant perdaug karštą neuždėtumei ir ligoniui vidurius nenušutintumei.

Jaigu skaudėjimai pakyla į keles adynas po valgiui, jaigu skausta vidurius apie bambą, tad pakelimas vemimo nieko negelbės, nės

vemiant išmetame tik valgį esantį skilvyje, o čia valgis jau yra žarnose. Čion pirmutinis vaistas nežiurint ar ligonis žyvatuoja ar ne, yra ricinos aliejus, ar šaltoji druska. Reikalingi jie dėlto, idant juo greičiaus išvaryti iš žarnų rugstantį valgį. Ricinos aliejaus yra galima duoti suaugusiam žmogui mažiausiai didelį šaukštą, o reikale ir du, o vaikams pusę, šaltosios druskos duoti pusę šaukšto ištirpitos vandenyje. Išvarę laukan rugstantį valgį jau tuomi sumažisime skaudėjimus ligoniui, bet be to, galima ir čion pasinaudoti garstukais, krienais, šiltomis palomis, plyta ir bonka; turi ale tik tai atminti, kad neišvairius laukan rugstantį valgį joki vaistai neatneš naudos. Apart šito nekartą gerai duoti ligoniui pusę šaukštuko sodo, ar kelioliką lašų teip vadinamų gumbalašių.

Bet kartais minėtais naminiais vaistais negalima ligonio skaudėjimus sumažinti, tada turi šauktis pagelbos gydytojaus.

Mūsų kaimo žmonės tokiuose atsitikimuose sugeria baisybę visokių vaistų, kokius tik žino aplinkines bobos daktarkos, kurios nekartą savo vaistais padaro ligoniams didelę bledį. Teip prie bledingų vaistų priguli labai tankiai vartojamas medus su sviestu. Mes žinome, kad skaudėjimai pakyla iš to, kad viduriai negali suvirinti įvalgytą valgį, o čia mes dar padėdame į vidurius sviestą ir medų, dalykus labai sunkiai virinamus. Tokie vaistai gali tik padidinti skaudėjimus. Yra dar ir tokie n'išmanėliai, kurie geria kaippo vaistą ir žmogaus šlapumą ir tam panašias bjaurības. Tai yra ženklas kaip dar tamsus mus žmonės, kad vartoja tokias bjaurības kaippo vaistą.

Bet nevisados šiteip apsireiskia vidurių ligos. Tokie skaudėjimai užpuola nedaugeli žmonių ir nelabai taukiai; daug tankiaus tenka sutikti žmones, kurie jaučia šokių ar tokių nesmagumą viduriuose: vienam skausta duobuteje ar šėip viduriuose, kitas labai rugauja po valgimo arba ir vemia nekarta, trečio viduriai tankiai išpunta arba tai liuosi tai vėl kieti pasidaro, ketvirtam nesiduoda valgyti rugšti arba riebus dalykai ir teip toliaus. Tas viskas reiškia, kad viduriai jų yra nesveiki, kad nevirina priderinčiai. Jaigu valgo valgius lengvai virinamus ir tai nedaug, tada viskas gerai, bet vos tik ką sunkiaus virinamą paima, viduriai neištengia suvirinti ir prasideda tai rugimas, tai išputimas vidurių ir tt. Tokie geriausiai padarys, jaigu kreipsis prie gydytojaus, o tasai gerai ligą patyręs, pasakys kaip turi su valgiu elgtis ir liga turės pereiti. Tokiose ligose svarbiausiu daigtu yra mokėti apsieiti su valgiu. Reikia valgyti tokius valgius ir tiek, kad viduriai lengvai ištengtu juos suvirinti; ir prie to pridant dar atsakantį vaistą, tai į umą laiką

viduriai pasitaisys ir vėl galės priderinčiai valgius suvirinti.

Gydytojai jau iš seno patyrė, kad vieni valgiai lengvai suverda žmogaus viduriuose, užtai ir vadina juos valgiais lengviais, o kiti sunkiai, ir vadina juos valgiais sunkiais.

Prie sunkių valgių priguli: juoda duona, šutintas bulves, lašiniai, aliejus, visokie taukai.

Prie lengvų priguli: pienas, liesa mėsa, preska sriuba, kiaušinis skystai šutintas.

Štai dėl ko gydytojai paprastai uždraudžia ligoniams duoną, lašinius ir bulves, o rodyja misti pienu liesia mėsa, sriuba ir tt. Be jau minėtų dalykų gydytojai nevelyja teip pat valgyti rugštus valgius, tai dėl to, kad nesveikuose viduriuose valgis ir teip greitai ima rugti, o valgydami rugštus valgius mes tik palengviname rugimą viduriuose, o tuom ligą savo padidiname.

Jaigu ką nors tankiai riemu užpuola tai ženklas, kad jo viduriai nevisai gerai virina. Prieš riemens užpuolimą gerai yra išgerti pusę šaukikutuko sodo ištirpinus jį puseje stiklo vandens, o norint kad riemo neužpultu turi mažiau arba ir visai nevalgyti rugštų valgių. B.

Iš svetimų šalių.

Ispanija. Gyventojai Salos Kuba, kaip buvo sakyta sukilo prieš Ispaniją, kuriai lygšiolai ta sala prigulėjo. Ispanija žinoma nusiuntė kariumenę sumušti sukilusius Kubos gyventojus, bet jiems tas nesisekė. Iniršusi Ispanijos vyriausybė nusiuntė į Kubą kitą vadovą kariumenės tulą Veilerį, kuris pradėjo elgtis su Kubos gyventojais kaip tikras budelis. Kas tik pakliuvo į jo rankas, ar tai būtų vyras ar moteriškė ar kudikis nė vieno gyvo nepaleisdavo, mat mislino tuom sukilusius gyventojus išgasdinti ir priversti pasiduoti. Bet anie nepasidavė lygšiolai, o paskutiniame laike už juos užstoja Suvienintos Valstijos Šiaurinės Amerikos. Parlamentas Suvienintų Valstijų nutarė padėti Kubos gyventojams atsiliuosuoti nuo Ispanijos, kurie kaip tikri barbarai nesigaili nė moterų nė kudikių. Kuom tas viskas pasibaigs dabar sunku žinoti.

Italija. Italijai teip-pat nesiseka karė su Abisinija. Ši menėsi Abesinijos karalius Menelikas sumušė Italijos kariumenę. Ant vietos krito 8000 Italijos kareivių ir net 53 armotos teko abesiniečiams. Gyventojai labai rugoja ant vyriausybės, o ypačiai ant vyriausio ministerio Krisppi, kuris pradėjo tą nelaimingą karę, suėdusę tiek pinigų, o dabar ir tiek žmonių. Daugelyje vietų gyventojai daro susirinkimus ir išreiškia papeikimą vyriausybės už jos pasieligimą.

Maskolija. Nuo pradžios šių metų priežiūra kalėjimų iš rankų vidaus ministerijos arba tiesiaus sakant iš rankų žandarų ir policijantų pereina po priežiūra tiesos ministerijos. Tai-gi dabar kalėjimai bus po priežiūra prokuratorių ir sudo, pertai galima tikėtis, kad kalinių gyvenimas pasigerins. Lygšiolai vagiams ir žmogžudžiams buvo dar pusėtina, užtai visiems teip vadinamiems politiškams prasikalteliams t. y. prasikaltusiems prieš Maskolijos vyriausybę, kalėjimas buvo tai tikra pekla. Kankino juos kaip galėjo. Nekartą žandarai mušdavo kalinį, norėdami, kad jis savo draugus išduotu. Galima tikėtis, kad dabar, kada priežiūra kalėjimų pavesta žmonėms baigusiems augštesnį mokslą, gyvenimas kalinių bus žmogiškesnis, bent maskolij žandarai neturės ant jų tokias valios. N.

Iš Lietuvos.

Iš Kybartų. Suv. gub. Kybartai kitą syk buvo tiktai sodžius; buvo tenais tiktai maža kamara su direktorium ir dviem raštininkais. Nebuvo tuomet nė žandarų, nė tiek činovnikų, kiek yra dabar vedant geležinkelį nuo Kauno ant Karaliaučiaus įrengta buvo čion didėji kamara. Reikėjo tuomet didelio žemės ploto. Nuo 3 ukininkų atėmė žemę ir davė jiems žemę Virbalyje ir da gavo po 2500 rublių. Nuo kitų 3 ukininkų atėmė tiktai po kelioliką margų ir nieko jiems neužmokėjo.*) Kada 1875 metuose važiuo per Kybartus cecorius Aleksandras II į Berlyną, tuomet ukininkai davė surašyti prašymą ir vienas iš ukininkų Šneideris pasidrasinę norėjo paduoti patsai į rankas cecoriui, kada tas išlipo iš vagono irėjo skersai vagzalių Š. prasitūmęs vyrus priejo prie cecoriaus ir padavė jam į rankas savo prašymą. Pamatę tai viršininkai ir žandarai kaip pasiūtę šoko ant Š. ir įkišo jį į tamsiąją. Visi ukininkai bėgo paskui rėkdami, kad ir juos drauge imtu į kalėjimą. Neužilgo Š. buvo paleistas. Mat viršininkai nusigando, mislindami, kad ant jų buvo paduotas skundas. Po tam neilgai trukus buvo pašaukti tie ukininkai ir užmokėta jiems po 25 rubl. už margą. Girdėti buvo kalbant, kad ukininkams būvę paskirtas daugias pinigų, bet viršininkai pasidalinę tuos pinigus. Be to dar suardė kapines žemes be veždami iš iškastų duobių vėjas smiltimis apnešė vyrus laukus, o žmonių kaulus ispustė taip, kad nė žemės ne buvo matyti per kaulus. Mat kokia teisybė nevidonų maskolij.

— Čia yra pastatyta cerkvė ir mokykla „prichodskoje učilišče“ Mokintojai yra tikri maskoliai, atsiųsti iš maskolijos, kurie lietuviškai nė žodžio nesupranta, o mus visi aplinkiniai

*) Iš viso atimta 214 margų.

lietuviai leidžia savo vaikus į tą mokyklą mokintis. Ant stacijos ir prie tamožnės nėra nė vieno kataliko darbininko, bet visi kacapai, kurių, sako, bus daugiau kaip 150 šeimynų, dėlto yra daugiau maskolių vaikų, ne kaip katalikų. Popas kas dieną beveik aplanko mokyklą ir išguldinėja ten tikėjimą gudiškai. Lietuvių vaikai negal atsitolint nuo popo pamokinių ir turi drauge visi giedoti gudiškas giesmės: Dievo prisakymų teip-gi klausinėja visų be jokio skirtumo; per karališką šventę teip-gi visi tur eiti į cerkvę. Iš tokių vaikų, ką eina į tą mokyklą, mes negalime nieko gero tikėtis, nės jie jau pradžioj savo gyvenimo žengia į gudišką tikėjimą, arba pravoslaviją o lietuviškai nė „Tėve mūsų“ nemoka. Apie tų vaikų tėvus ir ne daug ka gero gali pasakyti; su kacapais per dienas tavorščiauja, vartoja visokių gudiškus priežodžius, net ir ant sueigų gudiškai šneka tarp savęs. Mėginau aš užsimint jiems nuo laikraščių, bet nė šnekėti nesiduoda. Bet tikiosis, kad galima bus pergalėti juos, tik reikia davinėti jiems skaityti lietuviškus raštus. *J. Pašeimenis.*

Kartena. (Telsių pav. Kauno gub.) Kaip tai naudingas daigtas yra skaitymas lietuviškų laikraščių! Galime tą pamatyti ant paveikslu kartinėčių. Kartinos valsčiuje skaito laikraščius daugiau negu kur kitur. Jėgainiui beskaitant žmonės pradėjo suprasti savo padėjimą, savo reikaluo ir savo priedermes, pradėjo suprasti, kad mums reikia užsiimti prekyste ir amatais, iš kurių šiandien naudojasi vien tik žydai. Kartiniečiai viską tą gerai suprato, o supratę pradėjo kitaip elgties ir šitai vienas vyras iš kartenos miesto, gan šviesus, matydamas, jog didžius turtus surenka žydai šinkuodami degtinę karčiamosę, neseniai uždėjo savo šinką. Negaliu neišreikšti vardo ir pavardės to godotino vyro: jis vadinasi Antanas Mazrimas. Elgiasi pagirtinai ir labai padoriai: patsai neima į burną nė lašelio arielkos, žmonių neplesia ir nė vieno neskriaudžia, nedeldėnėmis savo karčiamą laiko uždarytą iki po mišių ir mišparų; vakarę šubrėškus visus varo iš karčiamos, idant prigėrę po stalais nedripsotu. Visas valsčius džiaugiasi, turėdami tokį gerą šinkorių; bet tikt vienas kartinos prabaščius Švagžda nedžiaugiasi. Matai jam, kaipo lenkui nepatinka, kad žmogus katalikas drįsta žydui už akių lysti, nės lenkas įvedęs žydus į mūsų Lietuvą ir paskyręs juos dėl nuvergūtų Lietuvių kailių dyrinimo, bijosi, kad Lietuvis nepradėtų ant dyriko sprando joti, o ponas Mazrimas ištikro ant sprando Kartinos žydu užlipo, nės didesnė dalis valsčiaus prie Mazrimą eina „pasizmonėti“, pinigai jam kaip birti bira. Prabaščius Švagžda, kaipo didis žydu mylėtojas, nenori, idant kas drįstu jiems uždarbę numazinti. Visi žmonės, nors ir neapšviesti numano, kaip tai

naudingas ir pagirtinas daigtas yra užsiimti prekyste, statyti karčiamas ir kromus; vienog prab. Švagžda, žmogus apšviestas, vadovas žmonių to nesupranta ir netikt nesupranta, bet be to steigiasi dar visokias prėkles statyti, idant kaip norint žmonės nuo prekybos atitraukti. Teip šio meto gale, kada jo kamendorius kalėdojo Kartinos parapiją, užginė jam užėti į namus pono Mazrimo, idant parapijonims parodyti, kad tai negeras yra daigtas statyti karčiamas ir tenai degtinę pardavoti, nės jis numano, jog jei nebus su kaledomis namuose Mazrimo, tai daugelis pradės nuo jo šalintis, ir neb'drįs teip karčiamas statyti. Ant nelaimės yra tarp kunigų, tokių Švagždu, kurie tokiu budu daro! Kad jie tikrai mylėtų savo parapijonis ir jiems gero linkėtu, niekad teip nedirbtu!

Akyžaida.

Iš Medeikių (Kauno gub. Pauvežio pav.) 13 dienoj Sausio menesio buvo posrednikas kaimė Medeikių (tenai kanceliarija Biržų valsčiaus). Buvo priesakyta, kad ant paminėtos dienos neatbutinai kiekvienas „turintis balsą kuopoje pributu Medeikuosna atlikti labai svarbų reikalą: išrinkti pasiuntinį ant caro karunacijos. Išrinktas, žinoma tapo pats staršana. Valščionys vienu balsu buvo nuspręde kelione į Maskvą duoti 50 rub. Bet posrednikas matydamas, kad nuo išrinktojo mažai tegaus, atmetė 50 o pareikalavo 100 rub. Toks posredniko pasiėgimas aiškiai rodo, kad jis nori valščionius apvogti, nės kaminysteį Gulbinų valščiuų, pavelyjo tokiam pasiuntinui važuoti į Maskvą už 40 rubl. Nors ir Gelbinuos stengės kaip galėdamas, kad keletas dešimčių rublių išoktu į jo kešenią iš valščiaus kasos; bet ant jo nelaimės nepasivede; Gulbimėčiai, matyti žmonės gudri, nepavelyjo posrednikui, savę už nosės vadžioti; jie gerai išmanę, kad ant pinigų selstvos ne posrednikas gaspadorius, bet jie patys; ne apsileido ir gana ir labai gerai padarė. Kodėl Biržėčiai teip kvailai apsiėjo, nežinau. Jau teip aptuokia buvo, kad nė vienas nė ant mislies ne užėjo posrednikui ką atsakyti. Visi tybjo kaip ayykai.

Svirplis.

Iš Suodžių kaimo, Naumiesčio pav. Trumpai prieš kalėdas pasigėrė Širvintoje vienas lietuvys iš Suodžių kaimo. Kada reikėjo eiti namon, jau kojos nerėmė, ir žmogus parvirto; o jo draugo ne kvailo buta: atėmė pinigus ir palikęs parėjo namon. Policistas užtiko ant ulyčios begulint nabagą, pasigailėjo žmogaus ir nuvedė į karališką vištyniją. Čionais, per naktį gerai išmiegojęs, rytą pasibunda, žiuri: mažas langelis durise; eina laukan, — užrakyta, klauso, — vokiškai šneka . . . Vai, Dieve, Dieve, kur aš dabar esu!! . . . Ateina policistas: na „gut morgen“ ir pradeda vokiškai klausinėti ar gerai miegojo; paskui nusivedė į magistratą,

kame pareikalavo už nakvynę 2 markių ir baudos da 20 markių ir persergėjo, kad jeigu neužmokės, tai bus nuvarytas į Pirkainį atsėdėti. Žmogelis čiupt-čiupt delmonus, — pinigų nėra! Ką čia darysi?! . . Prašosi nuvesti pas vieną pažinstamą Širvintoje. Nugabena. Bet tasai pinigų neskolina: reikia palikti žiegorėlį už 12 markių. Vokiečiai pasikakino ir ta dvylika markių ir paleido žmogelį. Iš to džiaugsmo eina jisai pas pažinstamą šinkorių, igerią į porą rublių magaryčių ir vėlei girtas pareina namon. Matote, vyručiai, kiek kaštuoja Širvintoje girtavimas, dėltogi verčiau gerkite Naumiestyje, tai ką paliekate Širvintoje su viena diena. Naumiestyje išteksite kelioms nedėlioms. O da geriau padarysite, jei už atliekamus pinigus išsirašysite lietuvišką laikraštį: tai da menčiau kaštuos, o nuo gėrimo visai nuprasite, kada laikraštį paskaitysite kokią pusę metų. *Laikdarbis.*

Atsakymas apšvalgininkams.

Ant svieto paprastai teip yra, kad kiekvienas savo nelabystes stengiasi ant kito nuverst. Apgavikas niekados neprisipašins, kad tai jis apgavikas, bet nuvers bėdą ant kito; denuncijantis reks visu balsu vyručiai mano tas iš tas yra denuncijantis, o mano sauzinė gryna kaip kristolas. Tokiems žmonėms nerupi teisybė, bet tik kaip savo nelabystes kitam primesti, teip lygiai daro ir sandarbininkas „Apšvalgos“. Tas vargšas „Apšvalgos“ 24 numeryje perėjusių metų gaudžiu balsu šaukia, kad „Ukininke“ ant jo buvo denunciacijos parašytos. Ar-gi tai tas galėjo buti? Ar-gi perėjusių metų „Ukininke“ buvo paražyta pravardė nors vieno „Apšvalgos“, sandarbininko, kuris nenori, kad apie jį žinotu ar visokiška ar maskoliška policija. Ne to nebuvo ir „Ukininko“ skaitytojai gerai tą žino. Ginčas su apšvalgininkais buvo, bet pravardės nė šėip jokios žinios, iš kurių galētu pasinaudoti policija „Ukininke“ nebuvo praneštos.

Tai ko-gi nori tas „Apšvalgos“ sandarbininkas? Dėlko jis teip šaukia, kad jį „Ukininke“ denunciaavo?

Jis žino ką daras! Jei jausdamas savo sauzinę suterštą denunciacija ant vieno „Ukininko“ ir „Varpo“ sandarbininko, pirmas pradėda visu balsu šaukti „gelbekite tas ir tas manę denuncijavo“, tikėdamasis, kad visi nukreips akį ant to, kurį jis nurodo, o jis pats tikrasis kaltininkas liks grynas.

Jaigu norite tikrai persiliudyti, kad „Apšvalgos“ sandarbininkai tikrai denuncijavojo vieną „Ukininko“ ir „Varpo“ sandarbininką per žiurekite „Apšvalgą“ perėjusių metų, viename numaryje rašite istisa pravardę atspaudintą. Ar pasinaudojo taja denunciaciją Maskolių policija to nežinau, žinau tik tiek, kad de-

nunciacija yra, o denuncijantai dar drįsta viežai nekaltus nudaoti ir prikaišioti denuncijacijas tiems, kuriuos patys denuncijavojo. Ką darysi toki dabar laikai ant svieto. *Red.*

Apgarsinimas.

Duodame žinią, juog rusų vyriausybė palengvino pabėgusiems sugryžimą iš Amerikos. Butent, jįjė padarė toki padavadyjimą: Kurie yra išėję į Ameriką be rusų vyriausybės pavelyjimo (be prašparto), o nor sugryžti ir be sunkenybės iš Prusų per rubežių pereiti, tie privalo kreiptis prie artymiausiojo rusų Konsulio Amerikoje arba da-gi ir Prusuose ir apreikšti jam savo reikalą; tada Konsulas iš duoda jiems tam tikrą raštą, su kuriuo galima drąsiai eiti per kožną kamara į Rusiją. nėra tasai raštas geliuoja kaipo tikras prašpartas. O už tą raštą Konsuliui reikia užmokėti 10 rublių. Tai-gi lietuviai, kurie išrašite tai per gerą daigtą, pasinaudokite. Tai yra tikra žinia. *Redakcija.*

Užprašymas. Tilžėje yra įsteigta „Giedorių draugystė“, prie kurios 22 giedorei prisirašė. Apart tu dainų ir tėvynainišių giesmelių, kurios „Kanklėse“, „Apšvalgoje“ ir „Varpe“ randasi, neturime daugiaus sutaisytu 4 vyriškiems balams; meilydami, kad šita draugystė tarptu ir gerai išsilavintu, užprašome lietuviškuosius komponistus draugystė dainomis ir kompozicijomis šelpti. Visus siuntinus priima:

E. Jagomastas, Tilsit (Ostpr) Kasernenstr. 21.

Apgarsinimai.

Visokių geležinių žagrių

parduoda ant pigiausių prekių

Herrmann Koelling.

Tilžėje, Prusuose,

Palociaus-maluno ulyčioje prie druskos magazyno.

Fabrika visiokių laukininkystės mašinų.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Ant ko aperseia Maskolijos vyriausybė mokestis surinktas nuo gyventojų. *Red.* — Lietuvos grožybes X. — Kas tai yra liga gumbas? — Kaip gydyti skilvio (pilvo) ir žarnų ligas. B. — Iš svetimų šalių: Ispanija. Italija. Maskolija. N. — Iš Lietuvos: Iš Kybartų. I Pašeimines. — Kartena. *Akyžaidai.* — Iš Medekiu. *Sveipilis.* — Iš Suodžių kaimo. *Laikdarbis.* Atsakymas Apšvalgininkams. *Red.* Apgarsinimas. *Redakcija.* — Užprašymas. — Apgarsinimai